

OYLUM HÖYÜK’TE DAGAN KÜLTÜ?

H. Kübra ENSERT¹

Atıf/©: Ensert, H. Kübra (2017). *Oylum Höyük’te Dagan Kültü?*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 1, Haziran 2017, ss. 293-304

Özet: (OY10 Env. 065 Kazı Env. No.lu) krem renkli bir taş (kireçtaşı?) silindir mühür (Res.1, Çiz. 1), Oylum Höyük’te 2010 kazı sezonunda L22 Açması ÖBY 102’den açığa çıkmıştır. Mührün yüksekliği 1. 9 cm., çapı 1 cm ve delik çapı 0.3 cm.dir. Bu mühür Suriyeli-Anadolulu Linear-Kursiv grubuna aittir. Bu grup mühürlerin daha erken Suriyeli mühürlerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Söz konusu silindir mühürler bir bölgede/atölyede üretilmiş gibi görünmektedir. Kuzeyde Anadolu’dan güneyde Filistin’e, batıda Kıbrıs’a kadar geniş bir bölgeye yayılmıştır. Bu silindir mühürlerin ana konusu, belirli fiziksel ve giysi tarzları olan ve bir elini kaldırmış, semboller, çeşitli hayvanlar, bitkiler, altarla münavebeli olarak düzenlenmiş olan figürlerdir. Sahnenin alt ve üst kenarını düz bir hat belirler. Oylum mühründe ve diğerlerindeki başak tasvirleri Batı Sami’nin hububat tanrısı Dagan ile ilgili olabilir. Oylum Höyük silindir mührü, M. Ö. 19. Yüzyılın ikinci yarısı ile 18. Yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Oylum Höyük, Silindir Mühür, Suriyeli-Anadolulu Linear-Kursiv Grup, Dagan.

Dagan's Cult At Oylum Höyük?

Citation/©: *Ensert, H. Kübra (2017). Dagan's cult at Oylum Höyük?, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 1, June 2017, pp. 293-304*

Abstract: *A beige colored cylinder seal (OY10 Inv. 065) (limestone?) was uncovered in ÖBY 102#1 in Trench L22 at Oylum Höyük in 2010 excavation season (Fig. 1). Its length is 1.9 cm and its diameter is 1 cm. The diameter of the perforation is 0.3 cm. This seal belongs to Syro-Anatolian linear-cursiv group. This group of seals are considered to be related to the early Syrian seals. These seals are likely to be produced in a certain region or a workshop. This type of seals are widely distributed from Anatolia in the North to Palestine in the South and to Cyprus in the West. The main subjects depicted on those cylinder seals are figures with a raised arm and certain physical and clothing features alternated with symbols, various animals, plants, altars, winged creatures and serpents. The scenes are framed at the top and the bottom. The corn depictions on the Oylum Höyük cylinder seal and the others should be related with West Semitic corn god, Dagan. Oylum Höyük cylinder seal may be dated into the second half of the 19. - 18. Century BC.*

Keywords: *Oylum Höyük, Cylinder Seal, Syro-Anatolian Linear-Cursiv Group, Dagan.*

I. GİRİŞ

Anadolu'dan güneyde Filistin'e (Parker, 1948: 31, Pl. XXI, No. 136)² ve batıda Kıbrıs'a (Kenna, 1971: 33, Pl. XXIX, No. 107.98.10-20.2)³ kadar oldukça geniş bir bölgede ortaya çıkan ve M. Ö. 20. ila 17. yüzyıllara tarihlendirilen küçük bir grup silindir mühür ve az sayıdaki silindir mühür baskısı (Meijer, 1989: Fig. 6; Özgüç ve Özgüç, 1953: Lev. LXV, 730) çok farklı isimlerle tanınmaktadır.

Bu makalenin konusunu oluşturan aynı gruba ait (OY10 Env. 065 Kazı Env. No.lu) bir silindir mühür (Res. 1, Çiz.1), Kilis İli sınırları içindeki Oylum Höyük'ten 2010 yılı kazı çalışmalarında açığa çıkmıştır.

² Beth Shan'dan ele geçmiştir.

³ Klavdia'daki Tunç Çağı Mezarlarından açığa çıkarılmıştır.

Nimet Özgüç (1968: 12) bu silindir mühür grubunu “Şematik Eski Assur Üslubu” olarak tanımlamıştır. Briggs Buchanan (1969: 761; 1981: 409 no. 1166-1167) Suriye ve Filistin’den gelen örnekler olduğu için “Levanti” olarak isimlendirmiş ve sonradan bu mühürleri “Suriye Taşrası” grubuna dahil etmiştir. Sedat Alp (1994: 122-124) Konya-Karahöyük’ten yedi örnekle sayıca çok ele geçtiği için “Anadolu” olarak; Stefania Mazzoni (1975; 1979; 1986) Tell Mardik buluntuları ile birlikte çok ayrıntılı olarak ele alarak “Suriyeli-Anadolulu Linear-Kursiv”; Edith Porada (1976-1980) bu mühürleri Kültepe-Karum üsluplarından ziyade Jarre Montet Paleo-Suriyeli mühürlerle ilişkili bulmuş ve “Şematik Eski Suriye” olarak isimlendirmiştir. Süleyman Özkan (1991: dn. 264) Nimet Özgüç’ün sonradan söz konusu mühürlerin “Eski Assur Üslubu” olmadığını belirttiğinden söz etmektedir. Armağan Erkanal (1993: 91-92) söz konusu mühürleri kendi içinde kapalı ve çok problemlili olarak nitelendirerek bu mühürleri çalışmasına dahil etmemiştir. Gülsün Umurtak ise (2007: 176) “Anadolu-Suriye Şematik Biçemi” olarak isimlendirmiştir.

Stefania Mazzoni (1998: 516)’nin “Suriyeli-Anadolulu Linear-Kursiv” olarak isimlendirdiği grubun özgünlüğü figürlerin belirli fiziksel ve giyim tarzının olmasıdır. Sonradan Mazzoni (1998: 516-517)’nin söz konusu mühürlerin Edith Porada’ya göre Paleo-Suriyeli stilde ve D. Parayre’ye göre de M. Ö. III. Bin Proto-Suriyeli mühürlerle ilişkili olduğu konusundaki görüşlerine katıldığı anlaşılmaktadır. Yani linear-kursiv grubun M. Ö. III. Binin ikinci yarısında aynı bölgede var olan bir mühür grubunun devamı olduğunu düşünmektedir.

Mühürlerin konusunu bir kolunu ibadet eder tarzda kaldırmış figürlerle münavebeli olarak yerleştirilmiş semboller, çeşitli hayvanlar, bitkiler, altarlar, çeşitli alemler, kanatlı yaratıklar, yılan ve sfenksler oluşturur (Mazzoni, 1998: 516).

Silindir mühür sahnesinin üst ve alt kenarlarını birer hat belirler. Mühürlerin yükseklikleri 2.5 cm ile 1.45 cm, çapları 1.3 cm ile 0.7 cm arasında değişmekle birlikte çoğu yaklaşık 2 cm yükseklikte ve 1 cm çapındadır. Delik çapları da 2 cm ile 4 cm arasında değişmektedir. Serpantinden, steatitden, hematitden, farklı renklerde kireçtaşlarından, kilden, siyah taştan, kahverengi taştan ve yeşil taş gibi çok farklı malzemelerden üretilmişlerdir.

II. OYLUM HÖYÜK SİLİNDİR MÜHRÜ

Oylum Höyük (OY10 Env. 065 Kazı Env. No.lu) silindir mührü (Res. 1 ve Çiz.1)⁴, L22 Açması ÖBY 102'den açığa çıkmıştır. Koyu krem renkli bir taştan oyulmuş mührün yüksekliği 1.9 cm. çapı 1 cm ve delik çapı 0.3 cm.dir.

Mühür sahnesini alttan ve üstten düz bir hat sınırlar. Sahnede hepsi yaklaşık aynı boyda olan sol başta dikdörtgen bir şekil, onun önünde yüzleri sola doğru bakan ayakta duran iki erkek figürü ve onların arasında üst kısmında altı çıkıntısı olan uzun saplı bir nesne durur.

Sol baştaki dikdörtgen şekil, iki uzun dikey hat arasında üst kısımda beş sıra yatay, alt kısımda üç sıra dikey çizgiden oluşur. İki insan figürünün ellerini bu dikdörtgen şekle doğru selamlar tarzda kaldırmış olması bu şeklin kutsallığına işaret edebilir. Bu şekil bir mabed olabilir. Yale Babylonian Collection'da (Buchanan, 1981: 409, Fig. 1167) iki dikey hat arasında yatay on bir çizgiden oluşan benzer bir tasvir, merdivenli bir motif ya da çit (Mazzoni, 1998: 516) olarak tanımlanmıştır. Bu sahnede de benzer bir erkek figürü elini yüzü hizasında kaldırmış ibadet eder tarzda bu merdivenli motif veya çit önünde ayakta durmaktadır.

Figürlerin kolları ve bacakları sopa görünümündedir. Sağ kolları dirsekten bükülmüştür. Yüz hizasındaki elleri başparmak ve diğerleri ile ibadet jestini hatırlatmaktadır. Alishar Höyük (Von der Osten, 1932: 44, Fig. 34, No. 3362) (Çiz. 17) ve başparmağın yüze doğru olduğu Konya Karahöyük (Alp, 1994: 124, Lev. 14:31) mühürlerinde benzer eller görülür (Çiz. 8). S. Mazzoni (1975: 26, Tav. 1)'nin "mızrak ucu" olarak tanımladığı üçgen biçimli ellerin (Çiz. 2,4, 5 ve 16), bir mühür üzerinde "V" ve "açık parmaklar" ile birlikte tasvir edildiği için bunun mızrak ucu veya kısa bir silah olabileceği konusunda şüpheler oluşturduğu fikrindedir.

Mızrak ucu olarak tanımlanan üçgen el şekli Konya-Karahöyük (Alp, 1994: Lev. 12: 26, 13: 28-29 ve 14:30) (Çiz. 2) , Kültepe (Özgüç, 1968: Lev. XXVII:4, Lev. XXVIII: 2) (Çiz. 5), Açıncı Höyük (Woolley 1955: 264 Pl. LXIV: 76) (Çiz. 14) ve Tell Mardik (Mazzoni, 1975: Tav. 1 No. TM.67.F. 142 ve

⁴ Mührün çizimini yapan arkeolog İrem Görmüş'e teşekkür ederim.

TM.70.E.542) silindir mühürlerinde görülür. Dominique Collon (1982: 42, No. 10-12 AT/37/96, AT/49/9 ve AT/39/72) bu el şeklini üçgen bir el veya bir araya gelmiş parmaklar grubu olarak nitelendirmiştir. Gülsün Umurtak (2007:177) dua eder veya saygı jestindeki ellerin mızrak tutmuş olabilecekleri yorumunda bulunmaktadır.

“V” şeklindeki el, dik uzatılmış başparmak ile bitişik dört parmağın şematize edilmiş şekli olabilir. Bu el şekli de Konya-Karahöyük (Alp, 1994: 124, Lev. 14: 32), Açıncı Höyük (Woolley, 1955: 261, Pl. LX: 3) (Çiz. 11), Yale Babylonian Collection (Buchanan 1981: 409, No. 1166) ve Tell Sukas (Riis, 1960: 128 Fig. 19) (Çiz. 6) silindir mühürlerinde vardır.

Açık eller ise Kültepe (Özgüç, 1958: 10, Res. 8; 1968: 12, 31, Lev. XXVII: 3) (Çiz. 12), Acemhöyük (Öztan, 1995: Lev. 16b, Çiz. 1) (Çiz. 15), Beth Shan (Parker, 1948: 31, Pl. XXI, No. 136), Klavdia (Kenna, 1971: 33, Pl. XXIX, No. 107.98.10-20.2) (Çiz. 13) silindir mühürleri üzerinde görülür.

Başlar yarım küre şeklindedir ve arkadaki figürün yüzünün iki paralel çizgiyle biçimlendirilmiş olduğu görülebilmektedir (Res. 1, Çiz. 1). Hafif yuvarlak sol omuz sol kolla birlikte hafif bir yay çizmektedir.

Üzerlerinde paralel vev çizgilerle taralı hemen hemen ayak bileklerine kadar uzanan tek bacağını açıkta bırakan yırtmaçlı bir giysi bulunur (Çiz. 1-7, 11, 14, 16-17). Bu tip giysi bu grup için karakteristiktir. Konya Karahöyük Env. No. 62/4 (Alp, 1994: 124 Lev. 14: 31) (Çiz. 8), Aşılar Höyük No. 1535 (Von der Osten, 1932: 43-44, Fig. 34 No. 1535; Von der Osten, 1937: 209, Fig. 246: 1535) (Çiz. 9) ve Tell Mardik (Mazzoni, 1975: TM.70.E.505, Tav. 1) silindir mühürlerindeki figürlerin giysilerinde yırtmaç yoktur. Bu grupta ele alınan diğer bütün silindir mühürlerdeki figürler tek bacaklarını açıkta bırakan yırtmaçlı giysi içindedir.

Üst tarafında altı çıkıntısı olan uzun saplı nesne bir bitkiye benzemektedir. Bitki, bu mühür grubunda en çok tasvir edilen motiftir. Saplı ve sapsız olarak başlıca iki tipi vardır.

Saplı bitkiler (Çiz. 1), Konya-Karahöyük (Alp, 1994: 123, Lev. 12: 26, 27 ve 30) (Çiz. 2-4), Aşılar Höyük (Von der Osten, 1937: 209-210, Fig. 246, No. 1535 (Çiz. 9), Kültepe (Özgüç 1968: 12, 31, Lev. XXVII: 4) (Çiz. 5), Tell Sukas (Riis, 1960: 128, Fig. 19) (Çiz. 6) silindir mühürlerinde ve Tell Hammam et Turkman (Meijer, 1989: 2, Fig. 6) silindir mühür baskısı üzerinde görülür.

Sapsız olanların ise iki alt tipi bulunur: Bunlardan biri iç içe oturmuş “V” şekillerinden oluşur. Diğeri de aynı motifin iki yanı çizgili olan şeklidir.

İç içe oturmuş “V” şeklindeki tek örnek Konya-Karahöyük Env. No. 62/4 (Alp, 1994: 124, Lev. 14: 31) mührü üzerindedir (Çiz. 8).

Aynı tipin iki yanı çizgili olanları ise Konya-Karahöyük Env. No 62/54 (Alp, 1994: 124, Lev. 14: 32) (Çiz. 7), Acemhöyük (Öztan, 1995: 287-288, Lev. 16b, Çiz. 1) (Çiz. 15), Açıcana Höyük AT/37/96 ve AT/49/9 (Woolley, 1955: 265 Pl. LXV 107; 261; Pl. LX 3; Collon, 1982: 42, No. 10-11) (Çiz. 10 ve 11), Tell Mardik TM.85.G.137 (Mazzoni, 1998: Fig. 3) ve Byblos (Dunand, 1958: 829, Pl. CXCIII, No. 16351) mühürlerinde yer alır.

Sedat Alp (1994: 124, Lev. 14: 31 ve 32), Konya-Karahöyük mühürlerindeki saplı bitkileri soru işareti ile başak olarak nitelendirmektedir. Bitkileri hububat tanrısı ile ilişkilendirerek belki Boğazköy metinlerinde geçen hububat tanrısı ^DHalki'yi temsil edebileceğini belirtir (Alp, 1994: 123). Nimet Özgüç (1968: 12, Lev. XXVII: 4) ise saplı bitkiyi, üst kısımlardaki çıkıntılar nedeniyle iki veya üç dişli alem olarak nitelendirir. Saplı ve sapsız bitkiler hububat bitkilerinden birini temsil edebilir.

III. TANRI DAGAN

Batı Sami'nin hububat tanrısı, Dagan'dır. İbranice ve Ugarit Dilinde “dagan” kelimesi hububat için kullanılır ve bu tanrıya Mezopotamya dahil tüm Önasya'da tapınılmıştır (Black ve Green,1992:56). Dagan kültü M. Ö. 3. Binde Suriye'deki Mari'den, Tell Mardik-Ebla'dan, bin yıl sonra da Ugarit'ten bilinir ve bazı dönemlerde Filistinliler'in en önemli tanrısı olmuştur, tanrıça Şala tanrı Dagan'ın eşidir ve bir görüşe göre sanattaki çıplak kadının tanrıça Şala'yı temsil ettiği düşünülmektedir (Black ve Green, 1992: 56). Başka bir geleneğe göre de bu tanrının eşi İşhara' dır (Black ve Green, 1992: 144). Açıcana Höyük'ten ele geçen iki silindir mühür üzerindeki (Woolley, 1955: 261 ve 264, Pl. LX: 3 ve Pl. LXIV: 76) çıplak tanrıçaların da söz konusu tanrıçayı temsil etmiş olabileceği söylenebilir.

Hububat ve çıplak tanrıçaların olduğu bu grup içindeki bir düzineden fazla silindir mührün konusu tanrı Dagan ve eşi tanrıça Şala'ya ibadet olabilir. Bu mühürlerde genellikle ellerini ibadet jestinde kaldırmış sayıları bir ila üç arasında değişen insan figürü münavebeli olarak hububat ve çıplak tanrıça yanında yılan, altar, dört ayaklı bir yaratık, kanatlı hayvan vb. gibi sembollerle gösterilmiştir. Her mühürde hububat motifinin kompozisyon

içindeki yerinin değiştirilmesi ve yılan ya da başka bir motifin eklenmesiyle sahnenin farklılaştırılması söz konusu mühürlerin ayrı ayrı tasarlandığını göstermektedir.

Tematik ve stilistik açıdan birbirlerine çok benzeyen bu silindir mühürler, Stefania Mazzoni (1975: 23) ve Aliye Öztan (1995: 288)'nın düşündükleri gibi aynı bölgenin/atölyenin ürünü gibi görünmektedir. Bunlar seri olarak üretilip farklı coğrafyalara ticaret yoluyla dağılmış olmalıdır.

Biri Kıbrıs Klavdia'dan (Kenna, 1971: 33, Pl. XXIX, No. 107.98.10-20.2) (Çiz. 13) diğeri Anadolu Kültepe'den (Özgüç, 1958: 10, Res. 8; 1968: 12, 31, Lev. XXVII: 3) (Çiz. 12) ele geçmiş iki mühür birbirinin hemen hemen aynıdır. Zamanımızdan dört bin yıl öncesinde Kültepe ve Klavdia, o günün koşullarında ulaşım bakımından birbirlerinden oldukça uzak iki yöreydi. İki farklı yere gideceği için benzer kompozisyonlu mühürden iki tane üretilmiş olabileceği akla mantıklı gelmektedir.

IV. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mazzoni (1975: 42) bu grubu M. Ö. 20. ve 19. Yüzyıllara tarihlendirmektedir. Orta Tunç Çağı II konteksinden gelen bir (TM.70.B.618) mührün bu grubun geç bir örneği olduğunu belirterek M. Ö. 17. Yüzyılın ortasına veya sonuna ait olduğunu düşünmektedir (Mazzoni, 1986: 172, Pl. 31). Boehmer (1989: 43), Mazzoni'nin bu tarihlendirmesine dayanarak Konya-Karahöyük mühürlerini M. Ö. 17. Yüzyıla yerleştirmek istemektedir. Aliye Öztan (1985: 288), söz konusu mühürlerin Konya-Karahöyük, Alishar, İmikuşığı (Sevin ve Derin, 1987: 191, Res. 18), Acemhöyük ve Kültepe'de Kaniş Karumu Ib ve çağdaşı tabakalarda açığa çıktığı için M. Ö. 19. Yüzyıl sonu ile M. Ö. 18. Yüzyıla tarihlendirir. Gülsün Umurtak (2007, 179) bu makalede ele alınan mühür grubu ile ikonografik ve temasal olarak çok benzer olmayan Tilmen Höyük silindir mührü için M. Ö. 18. Yüzyılı önermektedir. Oylum Höyük silindir mührü, M. Ö. 19. Yüzyılın ikinci yarısı ile 18. Yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilebilir.

Oylum Höyük silindir mührünün konusu tahıl tanrısı Dagan'a ibadet olmalıdır. Anadolu bu tanrı ile belki ilk kez bu zamanda tanışmış olabilir. Bu makalede ele alınan mühürlerin ikonografik ve üslup bağlamında Anadolu'dan ziyade Suriyeli özgünlükler taşıdıkları söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ALP, Sedat (1994), Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri (2. Baskı) Ankara: TTK Basımevi.
- BLACK, Jeremy ve GREEN, Anthony (1992), Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia, An Illustrated Dictionary. London: British Museum Press.
- BOEHMER, Rainer. (1989), “Zur datierung des Karahöyük”, Kutlu Emre, Barthel Hrouda, Machteld Mellink ve Nimet Özgüç (Eds.), Anatolia and the Ancient Near East Studies in Honor of Tahsin Özgüç. ss. 39-44.
- BUCHANAN, 1969: B. Buchanan, “The end of the Assyrian Colonies in Anatolia: The evidence of the seals”, JSOR, 89, 4 (1969).ss. 758-762.
- BUCHANAN, Briggs (1981), Early Near Eastern Seals in the Yale Babylonian Collection. New Haven ve London: Yale University Press.
- COLLON, Dominique (1982), The Alalakh Cylinder Seals, A new catalogue of the actual seals excavated by Sir Leonard Woolley at Tell Atchana and from neighbouring sites on the Syrian-Turkish border. BAR International Series 132. Oxford: BAR.
- DUNAND, Maurice (1958), Fouilles de Byblos Tome I -II 1933-1938, Texte, Atlas. Paris: Geuthner.
- ERKANAL, Armağan (1993), Anadolu’da Bulunan Suriye Kökenli Mühürler ve Mühür Baskıları. Ankara: TTK Basımevi
- KENNA, Victor E. G. (1971), Catalogue of the Cypriote seals of the Bronze Age in the Bristish Museum. Goteborg: Aström.
- MAZZONI, Stefania. (1998), “The Syro-Anatolian common glyptic styles: Some remarks”, [Bildiri] XXXIV. Uluslararası Assirioloji Kongresi, 6-10/VII/1987-İstanbul, ss. 513-522.
- MAZZONI, Stefania.(1986), “Continuity and development in the Syrian and Cypriote common glyptic styles” Marilyn Kelly Buccellati (Ed.). Insight Through Images, Studies in Honor of Edith Porada, Bibliotheca Mesopotamica, Volume 21, ss. 171-182.
- MAZZONI, Stefania. (1979), “A proposito di un sigillo in stile Lineare-Corsivo da mardikh IIIB”, Studi Eblaiti, I/3-4, ss. 49-64.
- MAZZONI, Stefania. (1975), “Tell Mardikh e una classe glittica siro-anatolica del periodo di Larsa”, AION, 35, XXV, 1975, ss. 21-43
- MEIJER, Dietrik J. W. (1989), Hammam Al Turkman on the Balikh: First Results of the Fifth Campaign, 1988”, AKKADICA, 64-65, ss. 1-13.
- ÖZKAN, Süleyman (1991), Kültepe Mühür Baskılarında Eski Asur Üslubu (Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- ÖZGÜÇ, Nimet (1958), “Kaniş Karumunda Ib Tabakasının Mühürleri”, Belleten, XXII, 85, Ocak, 1958, ss.7-11.
- ÖZGÜÇ, Nimet (1968), Kaniş Karumu Ib Katı Mühürleri ve Mühür Baskıları. Ankara: TTK Basımevi.
- ÖZGÜÇ, Tahsin ve ÖZGÜÇ, Nimet (1953), Kültepe Kazısı Raporu 1949. Ankara: TTK Basımevi.
- ÖZTAN, Aliye. (1995), “Acemhöyük’ten bir Silindir Mühür”: Armağan Erkanal, Hayat Erkanal, Halime Hüryılmaz, A. Tuba Ökse, Nazlı Çınardalı, Sevinç Günel, Halil Tekin, Bora Uysal, Derya Yalçıklı (Eds.). Memoriam İ. Metin Akyurt Bahattin Devam Anı Kitabı, Eski Yakındoğu Kültürleri Üzerine İncelemeler. İstanbul, ss. 287-288.
- PARKER, Barbara. (1948), “Cylinder seals from Palestine”, Iraq, X, ss.1-43.
- PORADA, Edith. (1976-1980), “Kaniş, kârum. C. Die Glyptik”, Reallexion der Assyriologie, V, ss. 383-389.

- RIIS, Poul Jørgen. (1960). "L'activité de la Mission Archéologique, Danoise sur la cote Phenicienne en 1959", Les Annales Archéologiques de Syrie, 10, ss. 111-133.
- SEVİN, Veli ve DERİN, Zafer. (1987), "İmikuşağı Kazıları, 1985" [Bildiri], VII. Kazı Sonuçları Toplantısı I, (ss. 181-204). Ankara.
- UMURTAĞ, Gülsün. (2007), "Tilmen Höyük'te bulunmuş olan bir silindir mühür üzerine gözlemler-değerlendirmeler" Gülsün Umurtak, Şevket Dönmez ve Aşlıhan Yurtsever (Eds.), Refik Duru'ya Armağan Studies in Honour of Refik Duru. İstanbul: ss. 175-186.
- VON DER OSTEN, Hans Henning (1937), The Alishar Hüyük Seasons of 1930-1932, Part II. Chicago: The University of Chicago Press.
- VON DER OSTEN, Hans Henning ve SCHMIDT, Erich F. (1932), The Alishar Hüyük Season of 1927 Part II. Chicago: The University of Chicago Press.
- WOOLLEY, Leonard (1955), Alalakh An Account of the Excavations at Tell Atchana in the Hatay 1937-1949. London: The Society of Antiquaries.
- AION Annali dell' Istituto Orientale di Napoli, Napoli.

RESİMLER LİSTESİ

1. Resim Oylum Höyük, OY10 Env. 065 (Kazı Envanter) Numaralı silindir mühür.

ÇİZİMLER LİSTESİ

1. Oylum Höyük, OY10 Env. 065 (Kazı Envanter) numaralı silindir mühür. (Çizen Arkeolog İrem Görmüş).
2. Konya-Karahöyük silindir mührü, Env. No. 63/2 (Mazzoni, 1975: Tav. II: 1).
3. Konya-Karahöyük silindir mührü, Env. No. 61/23 (Mazzoni, 1975: Tav. II: 2).
4. Konya-Karahöyük silindir mührü, Env. No. 63/8 (Mazzoni, 1975: Tav. II: 5).
5. Kültepe silindir mührü, Env. No. kt. i/k 10 (Mazzoni, 1975: Tav. III: 9).
6. Tell Sukas silindir mührü, (Mazzoni, 1975: Tav. IV: 18).
7. Konya-Karahöyük silindir mührü, Env. No. 62/54 (Mazzoni, 1975: Tav. II:7).
8. Konya-Karahöyük silindir mührü, Env. No. 62/4 (Mazzoni, 1975: Tav. II:6).
9. Alishar silindir mührü, No. 1535 (Mazzoni, 1975, Tav. III: 14).
10. Aççana Höyük silindir mührü, AT 49/9 (Collon,1982: 42, No. 10).
11. Aççana Höyük silindir mührü, AT 37/96 (Collon,1982: 43, No. 11).
12. Kültepe silindir mührü, Env. No. Kt. h/k 225 (Mazzoni, 1975: Tav. III: 8).
13. Klavdia silindir mührü (Mazzoni, 1975: Tav. IV: 21).
14. Aççana Höyük silindir mührü (Collon, 1982: No. 12).
15. Acemhöyük silindir mührü (Öztan, 1995: Fig. 1).
16. Ebla silindir mührü, TM.67F142 (Boehmer, 1989: Fig. 9a).
17. Alishar Höyük silindir mührü, No. 3362 (Mazzoni Tav. III:15).

Resim 1.

Çizim 1.

Çizim 2.

Çizim 3.

Çizim 4.

Çizim 5.

Çizim 6.

Çizim 7.

Çizim 8.

Çizim 9.

Çizim 10.

Çizim 11.

Çizim 12.

Çizim 13.

Çizim 14.

Çizim 15.

Çizim 16.

Çizim 17.